

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

ТЕМА: РОЗРАХУНОК НОРМАТИВНИХ ОБОРОТНИХ КОШТІВ ТА ПОКАЗНИКІВ ЕФЕКТИВНОСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ

1 ПИТАННЯ ЯКІ ТРЕБА ОПРАЦЮВАТИ:

- 1 Методи розрахунку нормативів оборотних коштів
- 2 Виробничі запаси

2 ОСНОВНІ ТЕЗИ ЛЕКЦІЇ:

Визначення потреби в оборотних коштах

Визначення потреби в оборотних коштах здійснюється через їхнє нормування (розрахунок нормативів).

У разі заниження розміру оборотних коштів можливі перебої в постачанні й виробничому процесі, зменшення обсягу виробництва та прибутку, виникнення прострочених платежів і заборгованості, інші негативні явища в господарській діяльності підприємств.

Надлишок оборотних коштів призводить до нагромадження надмірних запасів сировини, матеріалів; послаблення режиму економії; створення умов для використання оборотних коштів не за призначенням.

Відомі три методи розрахунку нормативів оборотних коштів:

1. *Аналітичний (дослідно-статистичний)*, який передбачає ретельний аналіз наявних товарно-матеріальних цінностей із подальшим коригуванням фактичних запасів та вилученням із них надлишкових.

2. *Коефіцієнтний* — полягає в уточненні чинних на початок розрахункового періоду нормативів власних оборотних коштів згідно зі змінами в цьому періоді показників виробництва, що впливають на обсяг цих коштів.

3. *Прямого рахунку* — це науково обґрунтований розрахунок нормативів за кожним нормованим елементом оборотних коштів (виробничими запасами, незавершеним виробництвом, витратами майбутніх періодів, залишками готової продукції). В умовах досягнутого організаційно-технічного рівня виробництва в практичній діяльності суб'єктів господарювання метод прямого рахунку є основним, інші методи розрахунків використовуються здебільшого як допоміжні.

Для забезпечення безперервного процесу виробництва і реалізації продукції на підприємстві створюються виробничі запаси. У складі

виробничих запасів найбільшу питому вагу мають *сировина, матеріали й покупні напівфабрикати*.

Норматив оборотних коштів у виробничих запасах визначається за формулою:

$$\text{НОК} = C_0 C \times HЗ,$$

де *НОК* — норматив оборотних коштів для сировини, матеріалів і покупних напівфабрикатів, тис. грн;

C₀C — середньодобове споживання сировини, матеріалів, напівфабрикатів, тис. грн; *HЗ* — норма запасу, днів.

Середньодобове споживання сировини, матеріалів і покупних напівфабрикатів визначається за кошторисом витрат на виробництво і розраховується за формулою:

$$C_{\partial}C = \frac{ЗРП}{360},$$

де $C_{\partial}C$ — середньодобове (середньоденне) споживання певного виду ресурсів тис. грн;

$ЗРП$ — загальна річна потреба в даному виді ресурсів, тис. грн. На підприємстві існує декілька видів виробничих запасів: транспортний, підготовчий, технологічний, поточний (складський) та резервний (страховий) запас.

Транспортний запас створюється на період часу знаходження матеріалів у дорозі з моменту одержання їх у постачальника (з моменту оплати) до фактичного прибуття вантажу на підприємство і не перевищує двох днів.

На практиці величина нормативу оборотних коштів, вкладених у транспортний запас, визначається на основі фактичних даних за попередній рік:

$$ТЗ = C_{\partial}C \times T_{тр},$$

де $ТЗ$ — розмір оборотних коштів, вкладених у транспортний запас, грн;

$T_{тр}$ — термін транспортування, днів.

Підготовчий запас створюється на період, необхідний для розвантаження, сортування, складання та прийняття матеріалів на склад підприємства. Норматив оборотних коштів, вкладених у нього, визначається за формулою:

$$ПЗ = C_{\partial}C \times T_{підгот},$$

де $ПЗ$ — норматив оборотних коштів, вкладених у підготовчий запас, грн;

$T_{підгот}$ ~* термін на розвантаження, сортування, складання та прийняття матеріалів на склад, днів.

Технологічний запас створюється на час підготовки виробничих запасів до використання їх у технологічному процесі. Розмір оборотних коштів у ньому визначається таким чином:

де $ТЗ$ — норматив оборотних коштів, вкладених у технологічний запас, грн;

$T_{технол}$ ~ ТЕРМІН ПІДГОТОВКИ, ДНІВ.

Поточний (складський) запас створюється для забезпечення безперебійного процесу виробництва необхідними матеріальними ресурсами на період часу між окремими поставками виробничих запасів від постачальників. Середній інтервал між поставками визначається шляхом ділення кількості днів у місяці (30) на число визначених договором поставок. Наприклад, якщо умовами договорів між постачальниками і підприємством передбачено надходження матеріалів 3 рази на місяць, то їх поточний запас має дорівнювати 10 дням ($30/3$). До нормативу оборотних коштів, як правило, входить середній поточний запас у розмірі 50% інтервалу між поставками ресурсів від постачальників (дата чергового одержання матеріалів, останній день інтервалу збігається з мінімальним (нормативним) їхнім запасом).

Резервний (страховий) запас створюється для забезпечення безперервності виробництва при виникненні непередбачених перебоїв із постачанням підприємства виробничими запасами від постачальників. Резервний (страховий) запас визначається двома способами:

1) за середнім відхиленням фактичних строків поставки від передбачених договором;

2) за періодом, необхідним для термінового оформлення замовлення та доставки матеріалів від виробника до споживача.

Норматив оборотних коштів, вкладених у резервний запас, визначається за формулою:

$$PЗ = C_0 C \times T_{рез},$$

де $PЗ$ — норматив оборотних коштів, вкладених у резервний (страховий) запас, грн;

$T_{рез}$ — дні резервного запасу (період зриву поставок). На підставі норм, обчислених за всіма видами запасів, визначається норматив оборотних коштів для окремих видів, груп і в цілому на сировину, основні матеріали і покупні напівфабрикати. На підприємствах загальна потреба в оборотних коштах визначається за допомогою спеціального розрахунку (табл. 7.2).

Таблиця 7.2

Розрахунок загальної потреби в оборотних коштах

Види матеріальних цінностей	Середньодобове (одноденне) споживання, тис. грн.	Норми оборотних коштів, днів						Потреба в оборотних коштах, тис. грн (гр. 2 x гр. 8)
		транспортний запас	підготовчий запас	технологічний запас	поточний (складський) запас	резервний (страховий) запас	разом	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
А	15,5	3	2	4	10	5	24	372,0
Б	7,8	2	2	2	8	4	18	140,4
В	10,5	1	1	2	14	7	25	262,5
Г	9,1	4	2	2	12	6	26	236,6
Д	8,4	2	1	2	6	3	14	117,6
Усього	51,3	х	х	х	х	х	22	1129,1

для основних матеріалів

Примітка. Сума оборотних коштів на сировину, матеріали і покупні напівфабрикати дорівнює 1129,1 тис. грн, а середня норма оборотних коштів становить 22 дні (1129,1/51,3).

Розрізняють максимальний виробничий запас, середній і мінімальний.

Максимальний виробничий запас розраховується за формулою:

$$Z_{max} = C_0 C \times (T_{тр} + T_{пост} + T_{технол} + T_{рез}),$$

де $T_{пост}$ — інтервал поставки в днях.

Середній запас:

$$Z_c = C_0 C \times \left(T_{тр} + \frac{T_{пост}}{2} + T_{технол} + T_{рез} \right).$$

Мінімальний запас:

$$Z_{min} = C_0 C \times (T_{тр} + T_{технол} + T_{рез}).$$

Визначення нормативів оборотних коштів у запасних частинах та інструменті, у швидкозношуваних та малоцінних предметах відрізняється від методики нормування оборотних коштів у виробничих запасах. Так, *норматив запасних частин та інструменту* для ремонту визначається множенням фактичних витрат певного виду запасних частин або інструменту, в базовому році

на індекс виробничої програми й індекс зниження частки витрат ресурсів у розрахунковому (плановому) році:

де $H_{зчj}$ — норматив запасних частин, інструменту, грн;

$Bф$ — фактичні витрати певного виду запасних частин (інструменту), грн;

I_{en} — індекс виробничої програми у розрахунковому (плановому) році;

I_{gp} — індекс зниження частки витрат певного ресурсу у розрахунковому (плановому) році.

Загальними принципами нормування оборотних коштів у швидкозношуваних та малоцінних предметах є такі:

1) окреме визначення норм для матеріальних цінностей, що зберігаються на складі підприємства, і тих, що використовуються (експлуатуються) у виробництві;

2) грошова оцінка складських запасів за повною їхньою вартістю (собівартістю), а предметів, що використовуються у виробництві, — у розмірі 50% їхньої первісної вартості;

3) відмова від нормування у днях споживання предметів, які використовуються (експлуатуються), і розрахунок норм для окремих їх груп на основі коефіцієнтів, що характеризують залежність розміру запасу від чисельності працівників, кількості робочих місць, вартості окремих видів устаткування тощо.

Норматив оборотних коштів у незавершеному виробництві розраховується за формулою:

$$H_{нзв} = \frac{BC}{D_n} \times T_{ц} \times K_{нв},$$

де $Я_{нзв}$ — норматив оборотних коштів у незавершеному виробництві, грн;

BC — виробнича собівартість продукції, випущеної за певний період (місяць, квартал, рік), грн; $T_{ц}$ — тривалість виробничого циклу, днів; D_n — дні відповідного періоду; $K_{нв}$ — коефіцієнт наростання витрат.

Вказаний норматив можна розрахувати ще й за такою формулою:

$$H_{нзв} = TП_{сд} \times T_{ц} \times K_{нв},$$

де $TП_{сд}$ - середньодобовий випуск товарної продукції за її виробничою собівартістю.

Коефіцієнт наростання витрат (собівартості незавершеного виробництва) дорівнює:

або

$$K_{нв} = \frac{B_n + 0,5B_p}{BC},$$

$$K_{нв} = \frac{B_n + \frac{B_p}{2}}{B_n + B_p}$$

Продовження таблиці 7.3

1	2	3
П'ятий	5500	50000
Усього	50000	206000

де B_n — первісні витрати (одноразово зроблені на початку виробничого циклу);

B_p — решта витрат, що були здійснені до закінчення виробництва продукції.

Первісні витрати та решта витрат, що були здійснені при виготовленні продукції, становлять виробничу собівартість (ВС).

Коефіцієнт наростання витрат (співвідношення середньої собівартості незавершеного виробництва і собівартості готової продукції) потребує спеціальних попередніх розрахунків. Найточніше його можна визначити через розподіл витрат за днями виробничого циклу [9]. З цією метою за даними кошторису витрат на виробництво всі витрати розподіляють на одноразові (вартість сировини та основних матеріалів, що входять до процесу виробництва із самого його початку) і такі, що поступово зростають (решта витрат). Якщо витрати на заробітну плату та обслуговування виробництва важко розрахувати в розрізі днів виробничого циклу, то їх умовно розподіляють однаковими частинами на кожний день циклу.

Приклад. Розглянемо методику визначення коефіцієнта наростання витрат на умовному прикладі. Припустимо, що собівартість якогось виробу становить 50000 грн, а середня тривалість виробничого циклу — 5 днів. Розподіл витрат за днями виробничого циклу подано в табл. 7.3.

Таблиця 7.3

Розподіл витрат на виготовлення виробу за днями виробничого циклу, грн

Дні виробничого циклу	Щоденні витрати	Сума витрат за наростаючим підсумком
1	2	3
Перший	35000	35000
Другий	2000	37000
Третій	2500	39500
Четвертий	5000	44500

За цих умов середня собівартість незавершеного виробництва дорівнюватиме 41200 грн (206000 : 5), а коефіцієнт наростання витрат — 0,82 (41200 : 50000). На підприємствах, де виготовляється матеріаломістка продукція коефіцієнт наростання витрат розраховують спрощеним варіантом із застосуванням вказаних вище формул. Так, виходячи з даних таблиці 7.2, коефіцієнт наростання витрат дорівнюватиме:

$$\frac{35000 + 0,5 \times (50000 - 35000)}{50000} = 0,85.$$

Як видно із розрахунків, похибка розрахунків не суттєва — лише 0,03 (0,85 - 0,82), вона цілком допустима для таких практичних розрахунків.

Норматив оборотних коштів у витратах майбутніх періодів розраховується виходячи із залишків коштів на початок періоду і суми витрат, які будуть здійснені в плановому періоді за вирахуванням суми майбутнього погашення витрат за рахунок собівартості продукції. Норматив оборотних коштів у витратах майбутніх періодів розраховується за формулою:

$$H_{в.м.п} = B_{поч} + B_{пл} - B_{пог.пл},$$

де $H_{в.м.п}$ — норматив витрат майбутніх періодів, грн;

$B_{поч}$ — залишок витрат на початок планового періоду, грн; B^{\wedge} — витрати, які будуть здійснені у плановому періоді, грн; $B_{пог.пл}$ — витрати, які будуть погашені за рахунок собівартості у плановому періоді.

Норматив оборотних коштів у залишках готової продукції визначається як добуток середньоденного випуску продукції (за виробничою собівартістю) на норму запасу готової продукції на складі в днях.

$$H_{zn} = P_{cd} \times HЗ,$$

де H_{zn} — норматив залишків готової продукції, грн; P_{cd} — середньоденний випуск продукції, грн; $HЗ$ — норма запасу готової продукції на складі, днів.

Таким чином, *сукупний норматив власних оборотних коштів* підприємства на розрахунковий (плановий) період дорівнює сумі нормативів, розрахованих для окремих елементів: виробничих запасів, незавершеного виробництва, витрат майбутніх періодів та залишків готової продукції.

3 МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ:

Вивчення теми «Оборотні кошти підприємства (організації)» передбачає набуття знань і навичок виокремлення оборотних коштів з цілісної сукупності ресурсів підприємства, виконання аналітичних і прогнозних розрахунків обсягів оборотних коштів, проведення оптимізації витрат підприємства та його запасів. На початку вивчення теми необхідно встановити сутнісну характеристику оборотних коштів як сукупності поточних витрат фінансових коштів підприємства; з'ясувати сфери, які вони обслуговують, напрями їх отримання й використання.

На основі первинної характеристики оборотних коштів необхідно чітко виокремити обігові кошти, що обслуговують сфери виробництва та обігу. Визначити, яка між ними різниця і що є спільного. Вивчаючи цей напрям теми, слід звернути увагу на загальні обсяги оборотних коштів, необхідних для ефективною виробничою та комерційною діяльністю підприємства; дослідити, як змінюється співвідношення оборотних коштів у сферах виробництва та обігу залежно від напрямів діяльності підприємства та специфічних особливостей певної галузі.

На основі висновків дослідження динаміки оборотних коштів у різних сферах можна переходити до вивчення питань, пов'язаних із нормуванням оборотних коштів. Необхідно звернути увагу на структурований поділ загальної сукупності оборотних коштів на нормовані та ненормовані, чітко визначити мету нормування та причини неможливості нормувати кошти, віднесені до групи ненормованих оборотних коштів.

Подальше детальне вивчення характерних ознак оборотних коштів дозволить визначити їхній функціональний та елементний взаємозв'язок. На підставі цих ознак можна побудувати функціональну та елементну структуру оборотних коштів. Використовуючи дані статистичної звітності та інформаційні документи засобів масової інформації, необхідно дослідити динаміку трансформацій функціональної та елементної структури оборотних коштів на підприємствах різних галузей національної економіки. Це дасть змогу повною мірою вивчити і набути навичок виокремлення певних груп оборотних коштів у загальній сукупності ресурсів підприємства.

Грунтовне вивчення змін, що відбуваються з оборотними коштами у сфері виробництва та обігу, дасть можливість визначити основні джерела формування

оборотних коштів. Вивчаючи питання, що стосуються можливих джерел формування оборотних коштів, необхідно з'ясувати, яким чином та для якої мети формуються оборотні кошти підприємства. Наступний крок — визначення загальної сукупності можливих джерел для формування оборотних коштів, а після відповідної класифікації — групування джерел, за рахунок яких здійснюється формування оборотних коштів у різних сферах діяльності підприємства.

Однією з найважливіших рис діяльності фахівця-економіста є вміння обґрунтовано визначати оптимальні обсяги оборотних коштів, необхідні у певний проміжок часу. Таке економічне обґрунтування базується на нормуванні оборотних коштів підприємства. На початку розгляду аспектів діяльності, пов'язаних з нормуванням оборотних коштів, необхідно докладно визначити основну мету та призначення робіт щодо розрахунку нормативів оборотних коштів.

Наступним етапом є детальне вивчення відповідної методологічної бази розрахунку нормативів. У першу чергу необхідно розглянути такі методи нормування: аналітичний, коефіцієнтний, прямого розрахунку. Також слід ознайомитися і на прикладах навчитись обчислювати нормативи оборотних коштів в окремих їх елементах (виробничих запасах, незавершеному виробництві, витратах майбутніх періодів, залишках готової продукції).

Завершальним у вивченні методологічних підходів визначення оптимальних обсягів оборотних коштів стане розрахунок сукупного нормативу оборотних коштів підприємства. Виконання цього розрахунку передбачає врахування великої кількості чинників, що впливають на динаміку окремих елементів оборотних коштів, а також методів отримання первинної інформації для найбільш повного і точного розрахунку. Тому необхідно досконало опанувати не тільки елементні розрахунки, а й викристалізувати у собі комплексне бачення механізму трансформацій оборотних коштів, необхідне для виконання таких складних розрахунків.

Однак визначити доцільність різних змін, які стосуються оборотних коштів, неможливо без оцінки ефективності таких зрушень. У цьому контексті не менш важливим є цілісна сукупність показників рівня ефективності використання обігових коштів. З усієї групи показників студенту необхідно звернути особливу увагу на такі: коефіцієнти оборотності (кількість оборотів) і завантаження, тривалість одного обороту, рентабельність. Необхідно вивчити методику розрахунку цих показників; на основі первинної документації на практичних прикладах дослідити шляхи підвищення ефективності використання оборотних коштів за рахунок: оптимізації запасів ресурсів і незавершеного виробництва; скорочення тривалості виробничого циклу; поліпшення організації матеріально-технічного забезпечення; прискорення реалізації виробленої продукції.

Завершити вивчення теми «Оборотні кошти» необхідно ознайомленням із сучасними проблемами нестачі оборотних коштів на підприємстві та поповнення їх до нормативного рівня за умов кризової ситуації. Для цього можна скористатися інформацією з періодичних видань та монографій з питань генезису оборотних коштів підприємств.

4 ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

ТЕСТИ

1. *Оборотні кошти підприємства мають...*

- a) лише матеріально-речову форму
- b) лише вартісну форму
- c) матеріально-речову та вартісну форми

2. *До складу оборотних коштів підприємства входять...*

- a) запаси матеріалів, запасних частин, палива, готової продукції на складі
- b) оборотні фонди та фонди обігу
- c) незавершене виробництво, готова продукція на складі
- d) виробничі запаси, витрати майбутніх періодів, фонди обігу
- e) устаткування цехів, готова продукція на складі

3. *Які з нижченаведених елементів оборотних коштів підприємства не нормуються?*

- a) видатки майбутніх періодів
- b) залишки готової продукції на складі
- c) грошові кошти на розрахунковому рахунку
- d) незавершене виробництво

4. *До нормованих оборотних коштів відносяться...*

- a) залишки готової продукції на складі
- b) грошові кошти на розрахунковому рахунку
- c) дебіторська заборгованість
- d) відвантажена покупцеві продукція

5. *Оборотні кошти підприємства, зайняті у сфері виробництва, — це...*

- a) виробничі запаси
- b) незавершене виробництво
- c) витрати майбутніх періодів
- d) правильні відповіді а) і б) е) усі відповіді правильні

6. *Матеріальні оборотні кошти — це...*

- a) виробничі запаси, незавершене виробництво, готова продукція на складі та товари, відвантажені, але не оплачені
- b) виробничі запаси, готова продукція на складі та товари, відвантажені, але не оплачені
- c) малоцінні та швидко спрацьовувані предмети, незавершене виробництво та напівфабрикати власного виробництва, сировина, матеріали, тара і готова продукція
- d) сировина, матеріали, покупні напівфабрикати, готова продукція і товари, відвантажені, але не оплачені

7. *Який чинник впливає на формування виробничих запасів підприємства?*

- a) потреба в матеріальних ресурсах
- b) періодичність використання матеріальних ресурсів у виробництві
- c) сезонність виробництва, споживання та транспортування
- d) усі наведені чинники

8. *Показник, який характеризує відношення запасів тих чи інших матеріальних цінностей до їх добової потреби, називається...*

- a) нормативом оборотних коштів
- b) нормою оборотних коштів
- c) коефіцієнтом оборотності
- d) правильна відповідь відсутня

9. *Метод розрахунку оборотних коштів, який передбачає ретельний аналіз наявних товарно-матеріальних цінностей з подальшим корегуванням фактичних запасів і вилученням з них надлишкових, називається...*

- a) аналітичним методом
- b) коефіцієнтним методом
- c) методом прямого розрахунку

10. *Норма запасу деталей на одиницю ремонтної складності відповідних машин та устаткування є основою для розрахунку оборотних коштів*

- a) у виробничих запасах, що належать до оборотних фондів
- b) у виробничих запасах, що тяжіють до основних фондів
- c) у незавершеному виробництві
- d) у витратах майбутніх періодів

11. *Норма виробничого запасу вимірюється...*

- a) споживанням ресурсів
- b) у днях середньодобового обсягу складського обороту ресурсів
- c) у днях середньодобового обсягу виробництва продукції
- d) усі відповіді неправильні

12. *Розмір якого запасу визначається в межах половини середнього інтервалу між: поставками ?*

- a) транспортного запасу
- b) підготовчого запасу
- c) поточного запасу
- d) резервного запасу

13. *Страховий (резервний) запас визначається як...*

- a) половина середнього інтервалу між поставками
- b) період часу з моменту виставленого постачальникові рахунка до прибуття вантажу на склад підприємства
- c) період, необхідний для термінового оформлення замовлення та доставку матеріалів від їх виробника до споживача
- d) період, необхідний для приймання, складування і підготовки до виробничого використання матеріальних ресурсів

14. *Який норматив оборотних коштів визначається шляхом помноження середньодобового споживання матеріалів у вартісному виразі на норму їх запасу в днях?*

- a) норматив оборотних коштів у виробничих запасах, що тяжіють до основних фондів
- b) норматив оборотних коштів у незавершеному виробництві
- c) норматив оборотних коштів у залишках готової продукції
- d) норматив оборотних коштів у виробничих запасах, що відносяться до оборотних фондів

15. *Норматив оборотних коштів у незавершеному виробництві визначається як...*

- a) добуток вартості середньодобового споживання матеріалів на норму їх запасу у днях
- b) добуток вартості середньодобового випуску продукції, скорегованої на коефіцієнт наростання витрат, на тривалість виробничого циклу у днях
- c) добуток вартості одноденного випуску готових виробів на норму їх запасу на складі у днях
- d) добуток середньої тривалості виробничого циклу на середньоденний випуск товарної продукції за її виробничою собівартістю

16. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів характеризує...

- a) розмір реалізованої продукції, який припадає на одну гривню виробничих фондів
- b) середню тривалість одного обороту
- c) величину оборотних коштів за відповідний звітний період
- d) рівень технічної оснащеності праці
- e) витрати виробничих фондів на одну гривню товарної продукції

17. Який показник характеризує швидкість обороту обігових коштів підприємства?

- a) коефіцієнт оборотності
- b) коефіцієнт завантаження
- c) тривалість одного обороту
- d) рентабельність обігових коштів

18. Оборотні кошти підприємства використовуються ефективніше тоді, коли ...

- a) більша частина їх зайнята у сфері обігу
- b) більша частина їх зайнята у сфері виробництва
- c) вони рівномірно зайняті як у сфері виробництва, так і в сфері обігу

19. Вивільнення грошових коштів з обороту відбувається внаслідок...

- a) прискорення оборотності
- b) скорочення тривалості одного обороту
- c) зменшення потрібної суми коштів
- d) правильні відповіді а) і б) е) усі відповіді правильні

20. Скорочення тривалості виробничого циклу дає можливість...

- a) збільшити тривалість одного обороту
- b) збільшити коефіцієнт завантаження оборотних коштів
- c) вивільнити оборотні кошти
- d) скоротити кількість оборотів оборотних коштів

5 ЛІТЕРАТУРА:

5.1 ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства : Підручник.-К.: КНЕУ, 2008.

5.2 ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Бойчик І.М. Економіка підприємства: Навч. посіб. – Київ, Каравела, 2007
2. Бойчик І.М., Харків П.С., Хопчан М.І., Піча Ю.В. Економіка підприємства. Навчальний посібник. – Київ, «Каравела» 2002.

3. Економіка підприємства. Збірник практичних задач і конкретних ситуацій: Навч. посіб. / За ред. С.Ф.Покропивоного. – К., 2002.
4. Економіка підприємства: Навч. - метод. посібник для самост. вивч. дисц. / Г.О.Швиданенко, С.Ф.Покропивний, С.М.Клименко та ін. — К.: КНЕУ, 2000.
5. Харів П.С. Економіка підприємства: збірник задач і тестів: Навч. посіб. 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2008

6 ФОРМИ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ

Питання даної теми будуть перевірятися в усній формі і включені до модульного контролю та ККР.